

Voorwoord

"En de Geschiedenis zelve; als men ook haar verpersoonlijkt, dan schenkt men haar twee oogen en noemt het eene Tijdrekenkunde, het andere Aardrijkskunde.

Zonder tijdsbepaling zweven de gebeurtenissen als in het onzekere; zonder juiste kennis van de plaats, waar een feit voorviel, blijft het in nevelen gehuld."

G. Mees Az., *Historische atlas van Noord-Nederland*, Inleiding (1851).

In de 'Bibliografie en foto-overzicht van de Nederlandse schoolwandkaarten (1801-1975)' hebben we schoolwandkaarten 'de ondergeschoven kindjes van de Nederlandse kaartenfamilie' genoemd. [1] Maar blijkbaar zijn sommige wandkaarten meer ondergeschoven dan andere. Geschiedkundige schoolwandkaarten werden namelijk uit deze bibliografie van aardrijkskundige schoolwandkaarten geweerd omdat "deze kaarten, met een uitgesproken thematisch karakter, als vreemde eenden in de bijt zouden rondspoken in de regionaal ingedeelde bibliografie." [2] Maar waarom deze verschoppelingen dan niet in een apart gedeelte erbij gezet? Een gedachte die jarenlang bleef knagen, en uiteindelijk resulteerde in het supplement in dit boek.

Dat dit bibliografisch supplement in het tweede gedeelte van dit werk is terechtgekomen en slechts in de ondertitel wordt genoemd, heeft dit keer niets met achterstelling te maken. Integendeel: een speurtocht naar informatie over geschiedkundige schoolwandkaarten op de terreinen van geschiedenisonderwijs en geschiedenis kartografie leverde zoveel boeiend materiaal op, dat besloten is dat deze wandkaarten in het eerste gedeelte een uitgebreide bespreking verdienen. Genoemde speurtocht had overigens als bijkomstigheid dat veel verloren gewaande schoolkennis van de Nederlandse en algemene geschiedenis in de auteur zowaar weer tot leven kwam (waarvoor dank). Enkele ontbrekende gegevens voor het onderzoek konden dankzij de welwillende medewerking van Martijn Storms (Bibliotheek Universiteit Leiden) en Fred Delhaas worden verkregen.

En laat nu dit boek, zoals een schoolwandkaart - aardrijkskundig of geschiedkundig - dat ook doet, maar voor zichzelf spreken.